

hangú szónoklással szemben higgadtan érvel. Nem hangoztat csengő-bongó szavakat, hanem felvilágosít. Feltárja valódi érdekeinket, megmutatja valódi szükségleteinket. Nem törekszik szellemes szökdelésre, nem keres váratlan fordulatokat, különös hatást, színt, ragyogást. Az ő tanulmányainak más a csillogó erénye. Az: hogy tenger munkája közben egyszerűen megmondja az igazságot.

Forgatja a történelem lapjait, mely ránézve valóban az élet tanító mestere. Megtanulta belőle, hogy legfőbb kötelessége egyéni érdekeit nem nézve, örök erkölcsi igazságokat nem sértve, eredményekhez és sikerekre vezetnie a reá bízott nemzetet. Önérzetesen hangsúlyozza: Ahhoz a szent tollhoz, mellyel a magyar történelem íródik, csak az nyúljon és csak annak van joga fájdalmas igazságokat mondania nemzete szemébe, aki mélységesen szereti ezt a bűneiben és hibáiban is nagyszerű népet.

Végig olvasva a reform pathoszával megírt és mindvégig ösztönző könyvét, meggyőződünk arról, hogy a modern műveltség szempontjából szemléli az élet-felvetette kérdéseket. Jogosan írhatta: Lelkiismeretem nyugodt, becsületesen dolgoztam és nemzetemet az ellankadás veszélyeire figyelmeztettem. Emelt fővel viselem a magam felelősségét, de viselniök kell a magyar sorssal és jövővel szemben azoknak is, akik a közvéleményben bizonyos atmoszférát kifejlesztettek. A történelem fog közöttünk igazságot tenni.

Ő maga állapította meg, hogy újabban gyorsabb lett a történet folyása. Az idők múlását nem évszázadokkal, hanem évtizedekkel mérjük. Így mi is meggyőződhetünk még arról, vajjon Hungária állt-e mellette és súgta-e neki: „menj, nézz, figyelj, tapasztalj és e közben gondold meg, hogy nem magad számára dolgozol, ami magánügyed lenne, hanem az összesség érdekében. Tévedéseid azért nem neked, hanem az országnak ártanak“.

Ha valóban Hungária szólott és tett, akkor a közel jövőben felelősségre fogja vonni a történelem a reformcselekvések ellenségeit.

(Budapest.)

Fógel Sándor.

BORDAL.

Az *Irodalomtörténeti Közlemények* 1929. évi. 207. lapjáról közöljük az alábbi eddig ismeretlen Petőfi-verset, amelyet Bártfai Szabó László fedezett föl egy *Játékszini emlény* (Nagyvárad, 1847) c. zsebkönyvben:

Üresen áll már a kancsó, bort bele!
Ide hamar a javából, be vele!
Borcidáig folyjon a bor, mint tenger,
Ki megállhat még a lábán, nem ember.

Jer ölembe kincsem, rózsám, itt a bor!
Ha megittad, csókra kerül majd a sor:
Igyál tehát, ürítsd ki, mert szomjazom;
De csókodat, hű csókodat, galambom!

Petőfi.

A kérdéshez a Budapesti Hírlap *Árkádia* című rovatában többen hozzá-
szóltak, rámutatva többek között arra, hogy a fölfedezett vers anthológiákban
már megjelent. Mindenesetre még eldöntésre vár, hogy valóban Petőfi-verssel
van-e dolgunk, vagy csak egy olyan közkeletű bordallal, amelyet — szerző hí-
ján — könnyen neki tulajdoníthattak.